Eduskunnan hallintovaliokunnalle 7.8.2021

Vastine hallintovaliokunnalle toimitetuista asiantuntijalausunnoista
hn Janne Öberg/VM

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista (HE 62/2021)

Eduskunnan hallintovaliokunta on saanut hallituksen esityksestä kirjalliset asiantuntijalausunnot Kansaneläkelaitokselta (KELA), Suomen kuntaliitolta (Kuntaliitto), sisäministeriöltä (SM), Työ- ja elinkeinoministeriöltä (TEM), Turvallisuuskomitealta, Akava ry:ltä, Digi- ja väestötietovirastolta (DVV), Elinkeinoelämän keskusliitolta (EK), Itä-Suomen aluehallintovirastolta (ISAVI), Julkisalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO:lta, Poliisihallitukselta, Pohjanmaan TE-toimistolta, Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta, Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta, Ammattiliitto Pro:lta, Senaattikiinteistöiltä, STTK ry:ltä, Suomen Yrittäjät ry:ltä, Tampereen kaupungilta, Uudenmaan liitolta, Verohallinnolta ja Valtiontalouden tarkastusvirastolta (VTV).

Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan lähes kaikissa lausunnoissa kannatettiin esitystä, vaikka osa lausunnonantajista esittikin eräitä muutosehdotuksia. Yksikään lausunnonantaja ei ilmoittanut vastustavansa esitystä.

Seuraavassa tuodaan esiin asiantuntijalausunnoissa esitetty siltä osin, kuin ne sisältävät selkeitä muutosesityksiä tai kritiikkiä hallituksen esitystä kohtaan ja varainministeriön kanta niihin. Eräissä lausunnoissa tuodaan esiin huomioita mm. monipaikkaisen työn edistämiseen, käynnissä olevan palvelu- ja toimitilaverkkohankkeen ja valtion toimitilastrategian sisältöihin liittyen. Samoin lausuttiin laajakaistahankkeista ja TE-palveluiden siirrosta valtiolta kuntiin ja monista muista tärkeistä seikoista, jotka eivät kuitenkaan sisälly nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen, eikä niistä tässä esityksessä linjata. Myöskään näiden mainittujen hakkeiden taloudellisia vaikutuksia ei voida arvioida tässä hallituksen esityksessä, koska ne eivät ole seurausta tästä hallituksen esityksestä. Näitä muita hankkeita koskevia lausuntoja ei ole tässä vastineessa jokaisen lausunnon osalta erikseen käsitelty, ellei lausunnossa ole sekoitettu tähän hallituksen esitykseen sisältymätöntä hankkeita ja tätä hallituksen esitystä keskenään siten, että lausunto on omiaan antamaan väärän kuvan hallituksen esityksen sisällöstä ja vaikutuksista.

Turvallisuuskomitean lausunnossa nostetaan esiin Yhteiskunnan turvallisuusstrategian käynnistyvä päivitys, jonka kirjoitustyö tulisi sovittaa yhteen lakiesityksessä mainitun uuden toimintamallin ja valtion alueelliselle läsnäololle asetettavien tavoitteiden kanssa.

- Valtiovarainministeriö kannattaa ajatusta ja Turvallisuusstrategian valmistelutyö voidaan ottaa huomioon, kun poikkihallinnollinen työryhmä ryhtyy valmistelemaan hallituksen 3 §:ssä tarkoitettua valtakunnallista suunnitelmaa.

TEM nosti lausunnossaan esiin monikanavaisuuden ja digitalisaation hyödyntämiseen liittyviä seikkoja, valtakunnalliseen suunnitteluun liittyviä seikkoja sekä alueellisiin tarpeisiin liittyviä seikkoja, jotka lausunnon mukaan on jo otettu huomioon hallituksen esityksessä.

- Valtiovarainministeriönkin käsityksen mukaan kyseiset TEM:n esiin nostamat seikat on otettu huomioon jo lausuntovaiheen jälkeen esitystä muokattaessa, eivätkä ne enää aiheuta tarvetta muuttaa esitystä.

SM toteaa lausunnossaan, että esitetyn 1 pykälän 3 momentin perusteluista ei käy selkeästi ilmi, koskeeko viraston, kuten esimerkiksi Rajavartiolaitoksen, vastuu myös valtion sisäisiä palvelun tuottajia, joille tehtäviä on ulkoistettu, jos ne kuuluvat omina kokonaisuuksinaan ehdotettavan lain soveltamisalaan toisen viraston tai ministeriön yhteydessä.

- Valtiovarainministeriö esittää käsityksenään, että kyseisen esitetyn lainkohdan mukaan lain soveltamisalaan kuuluva viranomainen vastaa siitä, että palveluiden saatavuus on järjestetty esitetyn 2 §:n tavoitteiden mukaisesti sellaisen palvelutehtävän osalta, jonka se on siirtänyt lain soveltamisalaan kuulumattomalle taholle. Kyseinen säännös koskee siis vain ulkoistamista lain soveltumisalaan kuulumattomalle taholle. Mm. valtion virastot, laitokset ja palvelukeskukset, joille tehtäviä on mahdollisesti valtion sisällä siirretty, kuuluvat lain soveltamisalaan ja ovat velvollisia esityksen mukaan noudattamaan lain tavoitteita niiden tehtävien osalta, jotka niille on osoitettu. Vastuu niiden ohjaamisesta on normaalein säännöin säädetty kulloisellekin ministeriölle.

SM toteaa lausunnossaan, että ministeriön poliisiosasto, rajavartio-osasto ja kansallisen turvallisuuden yksikkö kannattavat jatkovalmistelussa tehtyjä valtion kokonaisturvallisuutta ja varautumista koskevia kirjauksia. Vaikka niitä koskevia velvoitteita ei olekaan kirjattu varsinaiseen lakiehdotukseen, niillä voi kuitenkin katsoa olevan vahva ohjaava vaikutus. Asian merkityksen vuoksi olisi hyvä lisätä lakiehdotuksen valtakunnallista suunnitelmaa koskevaan 3 §:ään nimenomainen säännös siitä, että suunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon varautuminen normaaliolojen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

- Valtiovarainministeriö lausuu kantanaan, että lain 2 §:n (tavoitteet) mukaan valtion tehtävät tulee hoitaa tuloksellisesti ja palveluiden saatavuuden tulee vastata eri asioinnin keinoja käyttäen eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen perusoikeudet turvaavalla tavalla. Lisäksi 2 §:n mukaan vahvistetaan turvallisuutta. Tavoitteet on otettava huomioon suunniteltaessa ja tehtäessä päätöksiä, jotka vaikuttavat valtion palveluiden saatavuuteen tai valtion toimintojen sijoittumiseen. Nämä tavoitteet ovat voimassa lähtökohtaisesti kaikissa tilanteissa, myös normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Tämä edellyttää varautumisen ja kokonaisturvallisuuteen liittyvien näkökohtien huomioon ottamista eri hallinnon tasoilla palveluihin ja sijoittumiseen liittyviä päätöksiä ja suunnitelmia tehtäessä. Asia kuvataan esitetyn lain perusteluissa.

- Lain 3 §:ssä tarkoitettu valtakunnallista suunnitelma on tasoltaan strateginen. Suunnitelma sisältää lain 2 §:ssä säädettyä tarkentavia tavoitteita ja niitä edistäviä toimenpiteitä. Suunnitelma jättää kulloisellekin hallitukselle harkintavaltaa sen suhteen, kuinka laajoja ja tarkkoja tavoitteita se haluaa suunnitelmassa asettaa. Kuten 2 §:n perusteluissa, myös 3 §:n perusteluissa todetaan, että suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon kokonaisturvallisuuteen vaikuttavia tekijöitä. Lisäksi todetaan, että laissa valtion palveluiden saatavuudelle ja turvallisuuden vahvistamiselle asetetut tavoitteet edellyttävät, että suunnitelmaa laadittaessa otetaan huomioon myös varautuminen yhteiskunnan normaaliolojen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Esitetyn valtakunnallisen suunnitelman ei ole ollut tarkoitus ensisijaisesti olla

valtion palveluiden ja toimintojen järjestämistä koskeva varautumissuunnitelma. Varautumisen huomioon ottaminen on kuitenkin esityksen mukaiseen prosessiin sisältyvä asia ja tämä käy selvästi esiin lain perusteluissa. Kun kulloinenkin hallitus asettaa suunnitelmassa tavoitteita ja mahdollisia kehittämistoimenpiteitä valtion palveluiden saatavuudelle tai esimerkiksi fyysiselle palvelu- ja toimitilaverkolle, tulee näiden tavoitteiden osalta ottaa huomioon niiden vaikutus kokonaisturvallisuuteen ja varautumiseen. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan olisi tarkoituksenmukaisinta jättää 3 § hallituksen esityksessä ehdotettuun muotoon.

SM toteaa, että vaikka esityksellä ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia, alueellisen läsnäolon tavoitteilla ja linjauksilla voi olla muutostilanteissä välillisiä kustannusvaikutuksia yksittäisille virastoille esim. toimipaikkaratkaisujen muuttuessa. Jotta alueellisen läsnäolon vahvistamiselle ei muodostu taloudelliseksi esteeksi yksittäisen viraston puutteellinen resurssitilanne tai resurssien priorisointi viraston kannalta kriittisempiin asioihin, tulisi tälle luoda jonkinlainen kustannusten kompensaatiomalli. Muutostilanteista voi aiheutua välillisiä taloudellisia vaikutuksia yksittäisille toimialoille tai virastoille ja taloudellisten vaikutusten kompensaatiosta on päätettävä osana JTS- ja talousarviovalmistelua.

- Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että esityksen voi yleisesti arvioida vahvistavan valtion alueellisen läsnäolon koordinaatiota ja ohjausta ja mahdollistavan kulloinkin halutun politiikan vaikuttavuuden lisäämisen. Tiivistyvä ja kokonaisvaltainen koordinointi ja seuranta voivat osaltaan ehkäistä esimerkiksi vallitsevan laskevan käyntiasiointipalvelujen kysynnän oloissa palveluverkkojen fragmentoitumista ja vähittäistä rapautumista. Esitetty suunnittelu ja koordinaatiomalli mahdollistavat tehokkaamman ja paremmin tietoon pohjautuvan kehittämisen, mm. palveluverkon ja viranomaisten välisen yhteistyön, esimerkiksi yhteispalveluiden, lisäämisen. Esitys ei itsessään kuitenkaan aiheuta muutoksia haluttuun politiikkaan. Esityksessä kyseessä on voimassa olevan alueelliseen sijoittumiseen liittyvän monivaiheisen päätöksenteko- ja suunnitteluprosessin purkaminen ja uuden suunnittelutyövälineen säätäminen. Kokonaisvaikutus viranomaisten työmäärään arvioidaan olevan neutraali taikka hieman vähentävän viranomaisten hallinnollista työtaakkaa. Esitykseen ei sisälly valtion toimintojen sijoittumiselle tai palveluiden saatavuudelle asetetavia uusia kustannuksia aiheuttavia velvoitteita taikka SM:n lausunnossa mainittuja kustannuksia ja kompensaatiotarpeita aiheuttavia toimitilaratkaisuja. Esitys ei aiheuta kustannuksien lisäystä valtiolle, julkiselle hallinnolle, yrityksille tai muille yhteisöille taikka kotitalouksille. Valtioneuvosto voi sisällyttää esitettyyn valtakunnalliseen suunnitelmaan tavoitteita ja toimenpiteitä, joilla on kustannusvaikutuksia. Esityksen mukaan valtakunnallinen suunnitelma valmistellaan julkisentalouden suunnitelman yhteydessä. Tarkoitus on, että valtakunnallisen suunnitelman taloudelliset vaikutukset arvioidaan ja niihin varaudutaan julkisen talouden suunnitelmaa laadittaessa. Mahdolliset menotarpeet sovitetaan yhteen muiden julkisen talouden menotarpeiden kanssa.

Kuntaliitto esittää, että 4 §:ssä säädetyllä valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittumisen yhteistyöryhmällä tulisi olla lausunnonanto-oikeus varsinaista toimeenpanoa koskien. Tätä Kuntaliitto perustelee sillä, että 3 §:ssä tarkoitettu valtakunnallinen suunnitelma ei sisältäisi suoraan velvoittavia hallinnon sisäisiä määräyksiä. Lisäksi Kuntaliitto esittää, että uusia valtion toimintoja perustettaessa tulisi kuitenkin lähtökohtana arvioinnille olla sijoittaminen pääkaupunkiseudun ulkopuolelle. Tämä tulisi huomioida lainsäädännössä tai vähintään perusteluissa sekä valtakunnallisen

suunnitelman valmistelussa. Lähtökohta tukisi myös monipaikkaisen rekrytoinnin tavoitetta ja ministeriöiden välisen yhteistyön kehittämistä (siiloutumisen ehkäiseminen). Yhteistyöryhmällä tulisi olla mahdollisuus antaa lausuntoja ja arvioida merkittävien alueelliseen toimintaan liittyvien päätösten vaikutuksia hyväksyttyyn valtakunnalliseen suunnitelmaan nähden myös suunnitelman varsinaisessa toteutusvaiheessa.

- Valtiovarainministeriö tuo esiin, että nykyinen alueellistamislainsäädännön sekä sen mukaisen prosessin ja alueellistamisen koordinaatioryhmän ohjauksen vaikuttavuus on kohtalaisen heikko. Suunnitelmallisuus ja kokonaisuuden tarkastelu puuttuvat. Prosessi keskittyy yksittäisiin toimintojen ja virastojen sijoittamisiin ja lakkauttamisiin. Alueellistamisessa tarkastellaan nykyisen lainsäädännön ja toimintamallin tuloksena työpaikkojen sijoittumista pääkaupunkiseudun ja muun maan välillä. Toimintaympäristö on muuttunut. Hallituksen esitys ja sitä edeltänyt valtion alueellisen läsnäolon strategia perustuvat sille, että luovutaan yksittäisten yksikköjen ja toimintojen sijoittamisiin ja lakkauttamisiin perustuvasta koordinoinnista ja tilalle säädetään uusi toimintamalli nykyistä vahvempaa ja pitkäjänteisempää valtioneuvostotasoista poikkihallinnollista suunnittelua, ohjausta ja seurantaa varten. Lisäksi luovutaan pääkaupunkiseutu – muu maa –vertailusta. Tilalle esitetään valtion alueellisen läsnäolon tarkastelua koko maan kattavasti. Valtion läsnäolo alueilla perustuu ennen kaikkea palveluiden ja viranomaistoiminnan järjestämisen tarpeeseen. Kuntaliiton esitys sisältää vahvasti ajatuksen pistemäisen tarkastelun ja nykyisenkaltaisen ei sitovan lausuntomenettelyn jatkamisesta. Kuntaliiton esitys tarkoittaisi myös pääkaupunkiseutu – muu maa –vertailun säilyttämistä edelleen lainsäädännön ja suunnitteluprosessin keskiössä. Monipaikkaisella työnteolla tätä ei valtiovarainministeriön käsityksen mukaan kuntaliiton esittämällä tavalla perustella, sillä monipaikkaisen työn tekeminen tarkoittaa nimenomaisesti sitä, että viraston toimipaikan sijainti ei enää vahvasti määritä sitä, missä henkilö työtä tekee. Kuntaliiton esitykset olisivat selkeästi ristiriidassa esitetyn lain ja alueellisen läsnäolon strategian linjausten kanssa. On myös yhteistyöryhmälle esitettyjen tehtävien osalta huomattava, että sille on esitetty merkittävä rooli myös suunnitelman vahvistamisen jälkeen. Esityksen mukaan yhteistyöryhmä seuraisi ja arvioisi suunnitelman edistymistä ja tekisi suunnitelman laatimiseksi ja tarkistamiseksi ehdotuksia. Ryhmä myös muodostaa tilannekuvan ennen valtakunnallisen suunnitelman laatimista tai päivittämistä, mikä mahdollistaa halutun kehityksen seuraamisen. Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että lakia ei ole syytä muuttaa esitetystä.

Pohjois-Savon ELY-keskuksen mukaan on ristiriitaista lain tavoitteisiin ja yhteistyöryhmän toimintaan nähden, että ministeriön päätösvalta omien yksiköiden sijoittamiseen säilyisi. Lisäksi ELY:n mukaan lakiehdotuksen vaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida muiden kehittämishankkeiden kustannukset ja vaikutukset.

- Valtiovarainministeriö ei tunnista mainittua ristiriitaa. Ministeriöillä on perustuslain 68 §:n mukainen valta ja vastuu oman hallinnonalansa asioissa, eikä kaikkea päätöksentekoa liittyen yksiköiden sijaintiin ja palveluiden järjestämiseen ole perusteltua keskittää. Strategisen tason suunnittelua ja yhteensovittamista on kuitenkin edistettävä, ja niissä valtioneuvoston suunnitelma ja esitetty yhteistyöryhmä ovat merkittävässä ja välttämättömässä roolissa.

- Muiden hakkeiden kustannusarvioista valtiovarainministeriö toteaa, että käynnissä ovat esimerkiksi valtion palvelu- ja toimitilaverkon uudistaminen 2020-luvulla –hanke (VN/2263/2021), valtion toimitilastrategian uudistamishanke (VN/2650/2021) ja monipaikkaisen ja paikkariippumattoman työn edistäminen valtionhallinnossa –projekti

(VN/962/2020), joista osassa on jo valmistunut ehdotuksia. Valtiovarainministeriö kuitenkin painottaa, että hallituksen esityksissä tulee arvioida vain kyseisestä esityksestä seuraavat kustannukset. Nämä edellä mainitut hankkeet eivät ole välitöntä seurausta nyt käsittelyssä olevasta hallituksen esityksestä. ELY:n lausunnossa mainitut hankkeet on käynnistetty jo ennen tämän hallituksen esityksen valmistumista. Tällä hallituksen esityksellä pyritään luomaan pysyvä lainsäädäntöön perustuva velvoite ja prosessi, jolla tarkastellaan valtion palveluiden kysyntää, tarjontaa ja saatavuutta sekä muodostaa näihin liittyen linjauksia valtioneuvostotasolla. Vastaisuudessa on tarkoitus, että kyseisen kaltaiset valtion palveluita ja toimitilaverkkoa koskevat hankkeet otetaan huomioon ja yhteen sovitetaan osana valtakunnallista suunnitelman laadintaa. Tavoitteena on pyrkiä paremmin hallitsemaan muutoksen vaikutuksia säätämällä suunnittelumekanismi, joka mahdollistaisi hajallaan eri suunnitelmissa ja strategioissa kaavailtuja kehittämistavoitteiden kokoamisen yhteen ja joka mahdollistaisi tiettyjen tavoitteiden painottamisen kulloisenkin hallituksen haluamalla tavalla.

Pro esittää lain soveltamisalan laajentamista valtiosta erilliseen julkishallintoon, kuten kuntiin ja kuntayhtymiin, kirkollishallintoon, yliopistoihin ja KELA:an. Soveltamisen ulkopuolelle voidaan rajata lain 3 ja 5 § vastaavalla tavalla kuin valtion liikelaitosten osalta on ehdotettu.

Henkilöstön osallistumisen osalta Pro:n mukaan normaali virastotason yhteistoiminta ei yksin ole riittävä taso turvaamaan vaikutusmahdollisuuksia valtakunnallisen kokonaissuunnitelman synnyttämisessä. Koko valtionhallintoa koskevien yhteistoiminnassa käsiteltävien asioiden piiri on valtion yhteistoiminalain 31 §:ssä kapealaisesti rajattu henkilöstöä koskevien säädösten, määräysten ja ohjeiden valmisteluun. Pro:n mukaan pelkkä kuuleminen ei ole riittävä tapa hoitaa yhteistoimintavelvoite asianmukaisella tavalla. Pro edellyttää, että yhteistyöryhmän kokoonpanoon on lisättävä valtion henkilöstön edustus. Myös **Akava** ja **STTK** pitävät lausunnoissaan tärkeänä, että toimielimeen nimetään edustajat myös henkilöstöjärjestöistä.

Pro:n näkemys on, että esitetyn lain 5 §:ssä tarkoitetut vaikutusarvioinnit on toisin kuin esityksen mukaan säädettäisiin, ilman erillistä pyyntöä toimitettava valtiovarainministeriölle. Näin toimien valtiovarainministeriöllä on tosiasialliset mahdollisuudet seurata ja varmistua vaikutusarviointien asianmukaisesta valmistelusta sekä antaa tarvittaessa konsultaatiota. Lisäksi Pro pitää välttämättömänä, että vaikutusten arvioinnissa on aina mukana laajempi henkilöstö-vaikutusten arviointi.

Pro:n näkemys on, että valtion toimintojen sijoittumista koskevissa ratkaisuissa talous tai säästöt eivät saa olla ratkaiseva vaikutin. Lähtökohtina on oltava lain 2 §:n kirjattujen tavoitteiden toteuttaminen ja mahdolliset menotarpeet on arvioitava ja niihin varauduttava valtiontalouden suunnittelun yhteydessä. Esityksellä ei itsessään nähdä olevan välittömiä henkilöstövaikutuksia. Valtionhallinnon yksikköjen ja toimintojen sijoittamisen henkilöstöpoliittista ulottuvuutta ei ole valmistelussa tunnistettu riittävällä tavalla. Pro ehdottaa, että eduskunta seuraa lain tavoitteiden toteutumista ja uuden toimintamallin toimivuutta palvelurakennetta kokonaisuutena ohjaavana työkaluna edellyttämällä valtioneuvostolta erillisen selonteon laatimista.

- Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että soveltamisalaa ei laajenneta. Kunnilla ja kansaneläkelaitoksella on perustuslakiin perustuva itsenäinen asema ja niitä koskee myös oma lainsäädäntö. Liikelaitokset puolestaan ovat osa valtiota, joten niiden oikeudellinen asema ei käy kaikilta osin vertailukohdaksi. Mm. Kuntaliitto ja Kela ovat kannattanet lain soveltamisalaa siinä muodossa, kuin se hallituksen esityksessä on.

- Valtiovarainministeriö katsoo, että voimassa oleva yhteistyölainsäädäntö takaa riittävän lainsäädännöllisen pohjan hyvälle yhteistyölle. Valtion palveluiden saatavuuteen ja toimintoja sijoittamiseen vaikuttavissa eri kehittämishankkeissa otetaan huomioon yhteistyölainsäädännön velvoitteet ja lain henki. Valtakunnalliseen suunnitelmaan kootaan mm. näitä hankkeita koskevat strategisen tason linjaukset. Henkilöstöjärjestöjen kuulemisesta valtakunnallista suunnitelmaa valmisteltaessa säädetään nimenomaisesti esitetyssä laissa. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan henkilöstön osallisuudesta on säädetty esityksessä riittävällä tavalla. Perustettavan toimielimen roolina on tuottaa asiantuntijatietoa eri hallinnonalojen tilanteesta ja valmistella valtakunnallista suunnitelmaa. Tarkoitus ei ole perustaa edunvalvontaelintä vaan ottaa mm. eri järjestöjen näkökannat huomioon niitä kuulemalla. Kuuleminen voidaan järjestää modernein osallistavin menettelyin. Esitettyä lakia ei ole syytää muuttaa.
- Valtiovarainministeriö yleisesti ottaen kannustaa hankkeiden vaikutusarviointien tekemistä myös jälkikäteen. Mikäli jälkiseurannasta/arvioinnista päätetään, tulisi kuitenkin mahdollisimman tarkasti linjata, mitä seurataan ja arvioidaan. Tulee ottaa huomioon, että lain tavoitteiden ja lain tavoitteita tarkentavan valtakunnallisen suunnitelman tavoitteiden seuraaminen jo kuuluu esitetyn lain mukaan perustetavan yhteistyöryhmän lakisääteisiin tehtäviin.

DVV nosti lausunnossaan esiin, että jatkossa olisi hyvä tarkastella, onko toimipaikoista tarvetta enää säädellä erikseen valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen turvaamiseksi -lakiehdotuksessa nimenomaisesti korostetaan viranomaisen omaa päätösvaltaa ottaen huomioon lakiehdotuksen tavoitteet sekä ministerin mahdollisuutta ottaa sijoittautumisia koskeva asia päätettäväkseen.

- Valtiovarainministeriö pitää edelleen selkeyden vuoksi tarpeellisen säätää laissa yleissäännös siitä, että ellei laissa ole toisin säädetty, ministeriöllä toimivalta päättää alaisensa viraston yksikön sijoittautumisista. Virastoa koskevassa laissa asiasta voidaan aina tarpeen mukaan säätä toisin, ja toimivalta voidaan säätää myös virastolle itselleen.

EK katsoo lausunnossaan, että lain tavoitteissa olisi syytä mainita painokkaammin, että lainsäädännön tavoitteena on myös yritysten toimintaedellytysten kehittäminen ja turvaaminen sekä elinkeinoelämän muuttuviin palvelutarpeisiin vastaaminen. EK myös kannustaa määrittelemään lain 4 §:ssä tarkoitetun toimielimen tehtävät selkeämmin ja painokkaammin. Koska toimielimeen kuuluisi näin laaja joukko viranomaisia, olisi EK:n mukaan heidän osaamistaan syytä hyödyntää huomattavasti vahvemmin esimerkiksi palvelujen poikkihallinnollisessa koordinaatiossa sekä palvelutarpeiden vastaamisen arvioinnissa. Lisäksi EK:n mukaan kuultavien tahojen joukossa olisi oltava myös elinkeinoelämän edustajat.

- Valtiovarainministeriö toteaa kantanaan, että yritysten toimintaedellytyksiin liittyvä EK:n näkökulma on tärkeä, mutta ei edellytä muutoksia esitettyyn lakiin, sillä näkökulma on jo riittävästi otettu huomioon. Esitetyn lain 2 :n mukaan valtion palveluiden saatavuus tulee järjestää sekä yksiköt ja toiminnot sijoittaa siten, että koko maan kattavasti valtion tehtävät hoidetaan tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asioinnin keinoja käyttäen eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen. Lisäksi vahvistetaan elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana maan eri osissa. Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastaamisen tavoite pitää sisällään myös yritysasiakkaiden tarpeisiin vastaamisen. Elinvoimaisuuden

vahvistaminen tarkoittaa jo lain perusteluidenkin mukaan uuden toimeliaisuuden kehittämistä ja edistämistä, johon liittyisi mahdollisuuksia myös yritystoiminnan syntymiseen tai hakeutumiseen alueelle.

- Poikkihallinnollisen yhteistyöryhmän osalta on huomattava, että sille on esitetty merkittävä valmistelua tukeva rooli valtakunnallisen suunnitelman laadinnassa. Se kokoaa tilannekuvan eri hallinnonaloilta, muodostaa tiedon eri hallinnonalojen suunnitelmista ja kehittämishankkeista ja yhteen sovittaa ne yhdeksi valtakunnalliseksi suunnitelmaksi. Yhteistyöryhmällä on merkittävä rooli myös suunnitelman vahvistamisen jälkeen. Esityksen mukaan yhteistyöryhmä seuraisi ja arvioisi suunnitelman edistymistä ja se tekisi suunnitelman laatimiseksi ja tarkistamiseksi ehdotuksia. Laissa säädetty valtakunnallisesta suunnitelmasta kuultavien tahojen lista ei ole muut tahot poissulkeva. Yhteistyöryhmä voi kuulla myös elinkeinoelämän edustajia ja monia muitakin tarpeellisia tahoja riippuen muun muassa kulloisenkin suunnitelman sisällöstä ja painopisteistä. Tämän vuoksi valtiovarainministeriö katsoo, että esitettyä lakia ei ole välttämätöntä tai tarpeen muuttaa.

Poliisihallitus tuo lain tavoitepykälän osalta lausunnossaan esiin palveluiden järjestämiseen ja toimitiloihin liittyviä käytännön järjestämisen näkökulmia, jotka on poliisin tehtävien osalta otettava erityisesti huomioon. Nämä huomiot liittyvät mm. yhteisiin toimitiloihin ja sähköisiin palveluihin.

Valtakunnallisen suunnitelman osalta Poliisihallitus tuo esiin, että suunnitelman tulisi olla riittävän ketterä, jotta hankkeita voidaan toteuttaa nopealla aikataululla, eikä niiden toteuttamiseksi tarvitsisi odottaa uutta valtioneuvoston toimikautta.

Ministeriön toimivaltaa koskevan 5 §:n osalta Poliisihallitus lausuu, että päätöksen pidättämisoikeutta koskeva ehdotus vaikuttaisi vähentävän nykytilanteeseen verrattuna poliisin toimivaltaa itse päättää ja arvioida tiettyjen toimipisteidensä muutoksista. Kuitenkin viranomaisella itsellään, ja jopa alueellisella toimijalla, on Poliisihallituksen mukaan parhain tieto ja mahdollisuus arvioida erilaisia ratkaisuja tuloksellisen toiminnan rakentamiseen resurssit huomioiden. Haasteena voi olla myös esimerkiksi tarpeet tehdä nopeitakin muutoksia ja viranomaisen tai yksittäisen toimipisteen resurssitilanne. Ehdotetusta rakenteessa pitäisi saada vähintään rajoitettua pois poliisin operatiivisen tai sisäisen toiminnan vaatimuksista tehtävät muutokset, joilla ei ole merkitystä työssäkäyntialueisiin, asiakaspalvelun tai muun ehdotetun lain tarkoituksen kannalta relevantteihin asioihin. Tästä näkökulmasta kyseinen ehdotus ei Poliisihallituksen mukaan ole kannatettava, vaikka ehdotetun lainsäädännön tarkoituksen kannalta tällainen muutos voi olla tarpeen. Samaan pykälään liittyen Poliisihallitus mukaan epäselväksi jää, millä tasolla toiminnan arviointi pitäisi ehdotuksen mukaan tehdä esimerkiksi tilanteessa, jossa poliisin lupapalvelupisteen toiminnan vähentäminen olisi tarpeen poliisiyksikön organisatorisista ja resurssitarpeista. Lisäksi Poliisihallituksen mukaan epäselväksi jää, kuka ehdotuksessa olevan ehdotetun vaikuttavuusarvioinnin (5 § 3 mom.) tekisi. Jos tämä arviointi jää viranomaisen (esim. poliisin) itsensä tekemäksi, niin Poliisihallituksen mukaan poliisilla ei välttämättä ole kaikkea sitä tietoa käytettävissä tai mahdollisesti myös taitoa arvioida kaikkia niitä elementtejä, joita vaikuttavuusarviointiin halutaan sisällytettävän.

- Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että lain perusteluissa jo tuodaan selvästi esiin, että jokaisella toimialalla on niille ominaisia piirteitä esimerkiksi valmiuteen ja turvallisuuteen liittyen ja ne otetaan suunnitelmaa laadittaessa huomioon. Huomiot poliisin palveluiden järjestämiseen liittyviin erityispiirteisiin ovat tärkeitä, ja ne tulee ottaa huomioon suunnittelutyössä ja käytännön toteuttamisessa. Hallituksen esityksen muotoiluun ne eivät suoraan vaikuta.

- Valtakunnallisen suunnitelman osalta valtiovarainministeriö tuo esiin, että esitetyn lain mukaan se tulee päivittää tarvittaessa kesken hallituskauden. Näin voisi tehdä esimerkiksi puoliväliriihen yhteydessä, mutta tarvittaessa myös muulloin. Esityksen mukaan valtakunnallisessa suunnitelmassa asetettaisiin strategisen tason linjauksia yksiköiden ja toimintojen sijoittamiselle sekä strategisia kehittämistavoitteita valtion eri kanavia pitkin tarjottujen palveluiden saatavuudelle, eikä tarkoitus ole, että näitä strategisen tason linjauksia jatkuvasti muutettaisiin. Esityksen tavoitteena on kehittää suunnitemallisuutta ja ennakointia. Merkittävimpien hankkeiden tulisi olla ennakolta ohjaavan ministeriön ja valtioneuvoston tiedossa, ja merkittävimmät yksittäiset hankkeet tulisi voida yhteen sovittaa valtionhallinnon rakenteita koskevan muun valmistelun kanssa. Erityisen merkittäviksi voitaisiin katsoa hankkeet, jotka koskevat esimerkiksi kokonaan uuden keskusviraston perustamista, taikka kokonaisvaltainen yhtä tai useampaa viranomaista koskeva palvelu- tai toimitilaverkon uudistaminen. Vähäisempiä toimeenpanolinjauksia voidaan tehdä hallinnonaloilla, kunhan ne noudattavat valtakunnallisia linjauksia. Tarpeen mukaan valtakunnallista suunnitelmaa voidaan kuitenkin päivittää. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan valtakunnallista suunnitelmaa koskevaa pykälää ei ole tarpeen muuttaa, vaan se antaa esitetyssä muodossaan hyvän ja riittävän joustavan suunnittelutyövälineen lain tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Valtiovarainministeriön arvion mukaan nyt esitettyjen toimivaltuuksia koskevien muutosten ei arvioida merkittävästi kaventavan virastojen johtamisen mahdollisuuksia nykyisestä. Esitettyä 5 §:ä ei ole säädettyjen toimivaltuuksien tai muutoinkaan tarpeen muuttaa. Esitetty virastolle muuten kuuluvan päätöksentekovallan pidättäminen ministeriöön edellyttää lain perustelujen mukaan objektiivista asian merkityksellisyyden arviointia. Yksiköiden ja toimintojen sijoittaminen sekä palveluiden saatavuudesta päättäminen on lähtökohtaisesti viraston johtamisasia. Päätöksen pidättämisoikeus on poikkeus, jota on tarkoitus käyttää lähinnä tilanteissa, joissa on selkeästi vaarana, että viranominen ei toiminnassaan toteuta valtioneuvoston päättämään suunnitelmaa tai sitä tarkentavia hallinnonalakohtaisia linjauksia tai esimerkiksi laillisuusvalvojien antamia päätöksiä. Päätöksen pidättämisoikeuteen nähden ensisijaisia ohjauskeinoja ovat tulosohjaus ja ministeriön muu hallinnonalaansa kohdistuva ohjaus. Valtiovarainministeriön käsityksen mukaan virastojen vaikutusmahdollisuudet eivät heikkene siten, että esitystä olisi muutettava. Ministeriöille säädetty toimivalta takaa osaltaan kansanvaltaisuuden toteutumista päätöksenteossa. Perusteluissa on tuotu selkeästi esiin myös se, että ministeriön ohjaustoimivalta sisältyy jo voimassa olevaan lainsäädäntöön (mm. peruslaista tuleva ministeriön ohjaus ja valvontavalta suhteessa alaiseen hallintoon, voimassa olevan alueellistamislain ja asetuksen mukainen päätöksenpidättämistoimivalta ja voimassa olevan ns. aukioloasetuksen mukainen päätöksen pidättämistoimivalta virastojen aukioloon liittyen). Valtakunnallista suunnitelmaa tehtäessä kaikki hallinnonalat ovat hyvin ministeriöiden ja isoimpien virastojen kautta edustettuina ja näin eri toimialojen erityispiirteet tulevat suunnitelman valmistelijoiden tietoon.

- Lain 5 pykälän 3 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta arvioida ennen valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista ja yksikössä annettavan asiakaspalvelun saatavuutta koskevien päätösten tekemistä niiden vaikutukset 2 §:ssä säädettyjen tavoitteiden ja 3 §:ssä tarkoitetun suunnitelman tavoitteiden toteutumisen kannalta. Uusien yksikköjen ja toimintojen sijaintipaikoista tai yksikköjen ja toimintojen lakkauttamisesta, merkittävästä supistamista tai laajentamisesta sekä niissä tarjottavien palvelujen saatavuudesta päätettäessä olisi arvioitava, miten päätös edistää toiminnan tuloksellisuutta ja mikä on sen vaikutus eri asiakasryhmien palvelutarpeen kannalta. Lausunnossaan Poliisihallitus yhtäältä toteaa, että viranomai-

sella itsellään on parhain tieto ja mahdollisuus arvioida erilaisia ratkaisuja tuloksellisen toiminnan rakentamiseen resurssit huomioiden, toisaalta poliisihallitus toteaa lausunnossaan myös, että viranomaisella itsellään ei välttämättä ole kaikkea sitä tietoa käytettävissä tai mahdollisesti myös taitoa arvioida kaikkia niitä elementtejä, joita vaikuttavuusarviointiin halutaan sisällytettävän. Valtiovarainministeriö tuo kantanaan esiin sen, että momentin mukainen velvoite täydentää jo voimassa olevan hallintolain mukaista hyvään hallintoon kuuluvaa palveluperiaatetta, jonka voidaan katsoa edellyttävän palvelutarpeiden arviointia. Palvelut tulee osata mitoittaa palvelutarpeen mukaan, tai ainakin pyrkiä siihen kohtuullisin olemassa olevin keinoin ja resurssein. Esitetyn lain perusteluissa tuodaan nimenomaisesti esiin, että vaikutusarviointien laadinnassa voidaan käyttää mm. suhteellisuusharkintaa. Tarkoitus on, että palvelutarpeen arviointi tehdään olemassa olevalla osaamistasolla ja kohtuullisin ponnistuksin. Esityksen perusteluissa viitataan siihen, että hallinnonalan ministeriö, taikka tarvittaessa valtion palvelurakennetta kehittävä valtiovarainministeriö voi laatia ohjeita arvioinnin tekemisestä.

Itä-Suomen AVI kiinnittää huomiota siihen, että palvelun tarvetta ja sijoitusta arvioitaessa huomioitaisiin myös eri asiakasryhmien tosiasialliset mahdollisuudet saapua paikan päällä tapahtuvaan asiointiin. Pelkkä etäisyys ei anna koko kuvaa palvelun saavutettavuudesta eri alueilla. Ajallinen saavutettavuus ja seudulliset liikenneolosuhteet ovat vähintään yhtä tärkeä seikka kuin etäisyys. Aluehallintoviraston huoli digipalvelujen osalta on yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa olevien kyky käyttää digipalveluita. Palvelupisteiden sijoittumisratkaisujen ja aukioloratkaisujen ei tulisi myötävaikuttaa syrjäytymiskehityksen kiihtymiseen digitaidoiltaan heikompien ja yhteiskunnallisesti heikoimmassa asemassa olevien osalta. Myös mm. **Tampereen kaupunki** totesi lausunnossaan, että digitaalisia palveluita koskevassa uudistuksessa on huomioitava tukea tarvitsevien väestöryhmien tarpeet. Aluehallintovirasto esittää lisäksi terminologisena huomiona, että saavutettavuustermiä käytettäisiin saatavuuden ohella esitetyssä 2 pykälässä.

- Valtiovarainministeriö pitää AVI:n lausunnossaan esille nostamia seikkoja tärkeinä ja toteaa, että kyseisiin seikkoihin on pyritty hallituksenesityksellä vastaamaan. Palveluiden saatavuus termiä on päädytty käyttämään saavutettavuuden sijaan siksi, että saavutettavuus mielletään juridisessa kontekstissa koskemaan ns. saavutettavuusdirektiivissä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102 julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta) tarkoitettua saavutettavuutta, joka liittyy ensisijaisesti digitaalisten palveluiden sisältöjen selkeyteen ja käytettävyyteen. Saavutettavuudesta on voimassa oma kansallinen lakinsa, laki digitaalisten palveluiden tarjoamisesta (306/2019). Tässä esityksessä tarkoitettu *saatavuus* olisi puolestaan otettava huomioon palvelukanavasta riippumatta eli sekä valtion fyysisiä käyntiasiointipalveluita, puhelinpalveluita että digitaalisia palveluita koskevaa palvelurakennetta järjestettäessä. Palveluiden saatavuudella tässä esityksessä tarkoitetaan esimerkiksi palvelupisteiden sijaintia ja etäisyyttä asiakkaista sekä niiden palvelutarjontaa eli fyysistä palveluverkkoa, digitaalisten palveluiden kattavuutta ja helppokäyttöisyyttä, samoin käyntiasiointina tarjottavien, digitaalisten ja puhelimitse tarjottavien palveluiden aukioloa, vasteaikoja, odotusaikoja ja palvelun saatavilla oloa eri kielillä sekä saavutettavassa muodossa. Esityksessä tuodaan esiin yksiköissä tarjottavien käyntiasiointipalveluiden sekä esimerkiksi yksiköissä paikan päällä annettavan digitaalisten palveluiden käyttämiseen tuen merkitys ja tarve järjestää niitä edelleen digitaalisten palveluiden lisääntymisestähuolimatta. Lakiin sisältyy myös esitys siitä, että ministeri-

öillä olisi tarkkaan harkiten käytettävä puuttumisoikeus (päätöksenteon pidättäminen) alaisen hallinnon päätöksiin, jotka merkittävästi muuttavat yksiköissä tarjottavia palveluiden saatavuutta.

Pohjanmaan TE-toimisto tuo lausunnossaan esiin riittävän toimipaikkaverkoston hyötyjä alueiden elinvoimaisuudelle ja valtion työnantajakuvalle. TE-toimisto tuo esiin, että valtion tarjoamat valtakunnalliset palvelut tulee järjestää siten, että yhdenvertaisuus, kielelliset oikeudet ja muut perusoikeudet toteutuvat.

- Valtiovarainministeriö toteaa, että TE-keskuksen esiin nostamat seikat ovat tärkeitä. Ne eivät kuitenkaan edellytä lakiesityksen muuttamista. Valtiovarainministeriö ei ota kantaa toimipaikkaverkon laajuuteen, sillä sitä ei tässä esityksessä tarkemmin linjata. Valtiovarainministeriö tuo esiin sen, että esitetyn lain tavoitteiden mukaan valtion palveluiden saatavuus tulee järjestää sekä yksiköt ja toiminnot sijoittaa siten, että koko maan kattavasti valtion tehtävät hoidetaan tuloksellisesti ja palvelun saatavuus vastaa eri asioinnin keinoja käyttäen eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen perusoikeudet turvaavalla tavalla. Pykälän perustelujen mukaan palveluiden saatavuutta ja yksiköiden ja toimintojen sijoittumista koskevat päätökset tulee tehdä siten, että yhdenvertaisuus, kielelliset oikeudet ja muut perusoikeudet toteutuvat.

Pohjois-Karjalan liitto tuo lausunnossaan esiin mm. että jokaisen valtion yksikön sijainnista ei ole tarkoituksenmukaista tehdä raskaita selvitysprosesseja, mutta uudistus ei saa tarkoittaa sitä, että kaikki uudet yksiköt sijoitetaan automaattisesti pääkaupunkiseudulle. Aivan erityisesti se ei saa tarkoittaa sitä, että erilaisia virastotasoa suppeampia toimintoja ja tarkoituksenmukaisia tehtäväkokonaisuuksia ei voitaisi sijoittaa muuanne maahan - varsinkin kun digitalisaatio ja hyvät etätyökokemukset tähän kannustavat, samoin maan hallitusohjelma. Liitto myös toteaa, että laissa ei säädetä keinoista tavoitteisiin pääsemiseksi vaan tämä jätetään linjattavaksi valtioneuvoston valtakunnallisessa suunnitelmassa ja muissa kehittämishankkeissa ja strategioissa. Lainsäädännön myötä laadittavan valtakunnallisen suunnitelman ohjaava merkitys tulee näin ollen olemaan suuri.

- Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että esityksen myötä valtion palveluita ja sijoittumista ohjausvaikutus tulisi vastaisuudessa perustumaan laissa säädettyjä yleisiä tavoitteita ja niitä valtakunnallisessa suunnitelmassa tarkentaviin ja toteuttaviin vaalikauden tai tätä pidemmän aikavälin valtakunnan tason tavoitetiloihin sekä näiden tavoitetilojen toteutumista kuvaaviin seurattavissa ja todennettavissa oleviin mittareihin ja avaintuloksiin. Esitys ei itsessään kuitenkaan aiheuta muutoksia haluttuun politiikkaan, vaan tarjoaa sen toteuttamiseksi uusia mahdollisuuksia. Painotukset valtion tehtävien sijoittamisessa tekee niin halutessaan kukin hallitus.

Uudenmaan liitto toteaa, että valtion toimipisteiden tulee pääsääntöisesti sijoittua sinne, missä on osaavaa työvoimaa, eikä olettaa osaavan työvoiman muuttavan alueille, joille valtion palveluja sijoitettaisiin tarkoituksena parantaa alueen elinvoimaa. Uudenmaan liitto painottaa, että valtion palvelujen järjestämisessä ja toimipisteiden sijoittumisessa ensiarvoista on palvelujen saatavuuden sekä tuloksellisen toiminnan varmistaminen sekä näiden kehittymisen ennakointi. Kestävyysvajeen umpeen kuromisen kannalta on siksi erittäin tärkeää, että valtiovarainministeriöllä on prosessissa pysyvä rooli. Siksi ministeriöiden ja muiden valtion viranomaisten toimintojen sijoittumiseen ja palveluiden saatavuuteen liittyvien päätösten vaikutusarviointi tulisi toimittaa valtiovarainministeriölle poikkeuksetta, ei vain ministeriön erikseen sitä pyytäessä, kuten luonnoksessa nyt esitetään.

Uudenmaan liitto pitää tärkeänä ja hyvänä myös ehdotusta siitä, että ko. toimielin kuulee maakunnan liittoja ja kuntaa suurempia itsehallinnollisia alueita. Liitot ja alueet saattavat olla hyvinkin erimielisiä koskien valtion toimintojen sijoittumista, joten satunnaisten maakuntien edustus toimielimessä on huonompi ajatus kuin se, että kaikkia maakuntia kuullaan tasapuolisesti.

- Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että esitetyn lain mukaan valtakunnalliset tavoitteet olisivat ensisijaisesti valtion tehtävien tuloksellinen hoitaminen ja se, että asiakaspalvelun saatavuus vastaa eri asiakasryhmien palvelutarpeeseen. Edellä mainittujen ensisijaisten tavoitteiden lisäksi pykälän 2 momentin mukaan päätöksenteon ja suunnittelun tulisi vahvistaa elinvoimaisuutta, turvallisuutta ja valtion kilpailukykyä työnantajana maan eri osissa. Näin ollen palveluiden saatavuuteen ja toimintojen sijoittumiseen liittyviä tavoitteita asetettaessa sekä päätöksiä tehtäessä tulisi arvioida, miten ensisijaiseksi säädettyjen tavoitteiden varmistamisen lisäksi muut laissa säädetyt tavoitteita voidaan parhaiten edistää sekä mahdollisesti myös tehdä lain 2 § :n 2 momentin tavoitteiden välillä intressipunnintaa. Lisäksi intressipunnintaa tulisi toimintojen sijoittamisesta päätettäessä tehdä eri alueiden välillä.
- Esityksen mukaan viranomaisten tulisi arvioida ennen valtion yksikköjen ja toimintojen sijoittamista ja yksikössä annettavan asiakaspalvelun saatavuutta koskevan yksittäisten päätösten tekemistä niiden vaikutukset 2 §:ssä säädettyjen tavoitteiden ja 3 §:ssä tarkoitetun suunnitelman tavoitteiden toteutumisen kannalta. Valtiovarainministeriölle on nähty perustelluksi säätää mahdollisuus tarpeen mukaan seurata ja osaltaan varmistua vaikutusarviointien asianmukaisesta valmistelusta. Valtiovarainministeriö voi tarvittaessa kommentoida laadittua arviointia ja myös konsultoida asiassa toimivaltaista ministeriötä tai muuta viranomaista. Valtiovarainministeriö voi myös laatia asiaan liittyvää yleistä ohjeistusta. Ministeriöllä ei kuitenkaan ole resursseja käsitellä kaikkia lukuisia muutostapauksia, vaan se tapauskohtaisesti voisi seurata arviointien laatua ja sen kehittymistä merkittävimpien muutosten osalta. On tarpeetonta kuormittaa hallintoa tiedonantovelvoitteilla, jollei kyseistä tietoa tulla tosiasiassa käyttämään.
- Valtiovarainministeriö tuo esiin, että uuden perustettavan toimielimen rooli on tekevä, ei edustava. Jäseniksi on tarkoitus nimetä asiantuntijoita, jotka tukevat tilannekuvan siihen pohjautuvan suunnitelman valmistelussa. Tarkoitus ei ole perustaa edunvalvontaelintä. Siksi ryhmän kokoonpanonkin tulee kattaa kaikki hallinnonalat ja laaja asiantuntemus, mutta olla silti siten suppea, että valmistelutyö voidaan organisoida tehokkaasti. Valtiovarainministeriö tukee siksi ajatusta, että yhteistyöryhmää ei laajenneta siitä, mitä hallituksen esityksessä on esitetty.

VTV tuo lausunnossaan esiin valtakunnalliseen suunnitelmaan sisältyvän toimintaympäristön kehittymisen arvioinnin suuren merkityksen. VTV tuo lausunnossaan esiin merkittäviä julkista hallintoa mahdollisesti muuttavia kehityshankkeita, mm. sote-uudistuksen, kuntaa suurempien itsehallinnollisten alueiden tehtäviä selvittäneen parlamentaarisen ryhmän raportin ja mm. valtion aluehallinnon ja TE-palveluiden uudistamisen.

- Valtiovarainministeriö toteaa kantanaan, että tarkoitus on, että valtakunnallinen suunnitelma perustuu tutkitulle tiedolle nykytilasta ja perustelluille arviolle tulevaisuudesta. Tietoa pitää tasaisin väliajoin päivittää. Merkittävät hankkeet on otettava tilannekuvassa huomioon. Esitykseen sisältyvä yhteistyöryhmän panos asiassa on välttämätön. Sen tulee tukea suunnitelman valmistelussa kokoamalla ja sovittamalla yhteen hallinnonalakohtaista suunnittelua, seurata ja arvioida suunnitelman edistymistä sekä tukea tiedon keräämisessä ja tietopohjan ylläpitämisessä.

Senaattikiinteistöt toteaa, että esitysluonnokseen annettujen lausuntojen jälkeen lakiehdotukseen tehtyjä soveltamisalarajauksia voidaan pitää valtion liikelaitosten kannalta riittävinä.

- Valtiovarainministeriö toteaa, että se pitää hallituksen esitystä nyt esitetyssä muodossa hyvänä ratkaisuna. Lain tarkoitus ja Senaattikiinteistöjen rooli niiden edistäjänä on riittävällä tavalla otettu huomion.

Suomen Yrittäjät lausuu, että esitykseen tulisi kirjoittaa monipaikkaisuudesta tavoitteellisemmin ja kunnianhimoisemmin. Valtion työntekijöiden yhteiskäyttötilojen perustamista on edistettävä maakunnissa. Suomen Yrittäjät tuo lausunnossaan esiin vaatimuksia liittyen yhden luukun periaatteeseen, asioinnista johtuvien kustannusten kohtuullistamiseen sekä mm. tietojen luovuttamiseen liittyen. Suomen Yrittäjät pitää tärkeänä, että valtion palveluiden saatavuudesta ja toimintojen sijoittamisesta kuullaan myös asiakkaita, kuten elinkeino- ja yrityselämän tarpeita ja toimijoita.

- Valtiovarainministeriö katsoo, että suuri osa esitetyistä vaatimuksista kohdistuu valtakunnallisen suunnitelman tulevaan sisältöön, eli lain tosiasialliseen toimeenpanoon, eivätkä ne ole niinkään ehdotuksia esitetyn lain muuttamiseksi. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa, että yleisellä tasolla monet esitetyistä seikoista ovat sellaisia, että niitä voidaan suunnitelman tavoitteissa ainakin yleisellä tasolla painottaa, mikäli kulloinenkin asiasta päättävä hallitus näin haluaa. Monipaikkaisen työn vahvistamiseen esityksessä liittyy selkeä muutosehdotus. Valtiovarainministeriö esittää kantanaan, että esityksessä lähdetään siitä, että monipaikkainen työnteko voi olla yksi monista keinoista vaikuttaa lain tavoitteiden toteutumiseen. Nyt ehdotetun lain mukaan suunnitelma voi sisältää tavoitteita yhteisten palveluiden ja tilojen taikka monipaikkaisen työskentelyn järjestämiselle ja vastaavalle palvelurakenteeseen ja toimintojen sijoittamiseen vaikuttavalle kehittämiselle. Esitykseen ei tulisi lisätä velvoittavia säännöksiä monipaikkaisen työnteon järjestämistä koskien.